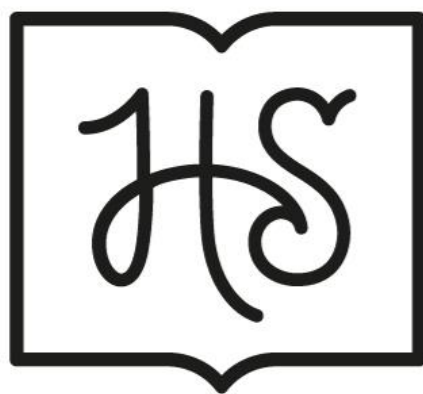

HISTORIA SCHOLASTICA

2/2016

Ročník / Volume 2

Praha / Prague 2016

Historia scholastica

Č. / No. 2/2016

Roč. / Vol. 2

Redakční rada / Editorial Board

Vedoucí redaktor / Editor-in-chief: doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D. (Technická univerzita v Liberci)

Zástupce vedoucího redaktora / Deputy Editor: PhDr. Markéta Pánková (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc. (Univerzita Pardubice)

Prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc. (Univerzita Pardubice)

Doc. PhDr. Růžena Váňová, CSc. (Filosofická fakulta University Karlovy v Praze)

Doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D. (Univerzita Karlova v Praze a Akademie věd ČR)

PhDr. Dana Kasperová, Ph.D. (Technická univerzita v Liberci)

Mgr. Magdaléna Šustová (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Mezinárodní redakční rada / International Editorial Board

Prof. PhDr. Jaroslav Pánek, DrSc., dr.h.c. (Historický ústav Akademie věd ČR)

Prof. Dr. Jürgen Oelkers (Emeritus Professor Universität Zürich)

Prof. Dr. András Németh (Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest)

Prof. Dr. Simonetta Polenghi, Ph.D. (Università Cattolica del Sacro Cuore Milano)

Prof. Dr. Andreas Hoffmann-Ocon (Pädagogische Hochschule Zürich)

Prof. Dr. Edvard Protner (Univerza v Mariboru)

Prof. Dr. Eva Matthes (Universität Augsburg)

Prof. Dr. Dr.h.c. Ehrenhard Skiera (Univ. Prof. a.D. Europa-Universität Flensburg)

Prof. PhDr. Blanka Kudláčová, Ph.D. (Trnavská univerzita v Trnavě)

Prof. Dr. Gerald Grimm (Universität Klagenfurt)

Prof. Andreas Fritsch (Deutsche Comenius Gesellschaft)

Dr. Marta Brunelli, Ph.D. (University of Macerata)

Výkonná redaktorka / Executive Editor: Mgr. Ing. Petra Holovková (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Vydavatel / Publisher:

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského

Valdštejnská 20, 118 00 Praha 1, www.npmk.cz

IČ 61387169

ISSN 2336-680X

Časopis Historia scholastica vychází 2x ročně.

Toto číslo vyšlo 31. prosince 2016.

Obsah

ÚVODNÍK Tomáš KASPER Markéta PÁNKOVÁ	1
Střední vojenské školství v Československu po roce 1948 Tomáš JIRÁNEK	2
Inspektor Gustav Werner a jeho vliv na fungování českých středních škol v Protektorátu Čechy a Morava Magdaléna ŠUSTOVÁ	15
DISKUSE: Antinomie totality a diskurs československé marxistické pedagogiky: touha po jednotě a touha po moci Martin STROUHAL	26
Diskurs o modernizaci výuky a školy v podmínkách totalitární společnosti (na příkladu FF UK v Praze po r. 1968 v normalizačním režimu) Jaroslav KOŤA	36
Československá pedagogická psychologie ve službách socialistické pedagogiky. Richard JEDLIČKA	42
VARIA: Evropská migrační krize a její historické kořeny. Jaroslav PÁNEK	57
REPORT: Mezinárodní vědecká konference „Humanita jako základní hodnota výchovy a vzdělávání. Od Komenského nápravy věcí lidských k pedagogům, vychovatelům - humanistům v dramatických událostech 20. století“. Magdaléna ŠUSTOVÁ	71

REPORT:

73

Medzinárodné sympóziium *Kontinentálna „pedagogika“ – jej problémy a výzvy v historickej a filozofickej optike*, Smolenický zámok, 17. – 18. október 2016.

Blanka KUDLÁČOVÁ, Andrej RAJSKÝ

RECENZE:

76

Kudláčová, Blanka (ed.): *Pedagogické myslenie, školstvo a vzdelávanie na Slovensku v rokoch 1918-1945*. Trnava 2016, 413 s.

Tomáš KASPER

Diskurs o modernizace výuky a školy v podmínkách totalitární společnosti (na příkladu FF UK v Praze po r. 1968 v normalizačním režimu).

Jaroslav KOŤA^a

^a Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Česká republika

Při zamyšlení nad totalitární epochou narážíme na diskrepanci mezi výroky zobecňujícími historické události a vlastní paměti, v níž chováme soustavu hluboce osobních prožitků a pocitů z období okupace po r. 1968. Navíc právě ve vztahu k autoritativním režimům hrají významnou roli i odlišné pozice a k nim se pojící postoje jednotlivých lidí. Pokusím se připomenout několik žitých problémů doby a proplout mezi Skyllou a Charybdou osobní a zobecnělé kolektivní paměti. Téma totalitarismu je složité a mnohvrstevnaté, pokusím se je na malé vymezené ploše konfrontovat s vybranými momenty života na Filozofické fakultě. Ta jako součást univerzity Karlovy měla být vzorovou institucí šířící ideje pravdy, morálky, demokracie či svobody, ale současně jako veškeré vzdělávací organizace byla podrobena řadě totalitárních praktik a manipulací.

Nejprve je vhodné zmínit několika slovy atmosféru normalizace na fakultě v sedmdesátých letech. Prvním momentem ovlivňujícím chování lidí byla trvalá vzpomínka na obecně represivní model komunismu padesátých let a obava z opakování jeho excesů. V okupačním režimu nazývaném „normalizace“ nebyla vyloučena možnost recidivy všech možných forem již historicky vyzkoušeného útlaku v období nástupu komunistického režimu. O tom, že dojde k politickým čistkám mezi učiteli a veřejně angažovanými studenty nikdo soudný nepochyboval, ale otázkou bylo, jak daleko okupační režim zajde...

Nástup normalizačního režimu v sedmdesátých letech byl vyznačen zavražďováním oponentů politickými čistkami, především propouštěním z práce a posléze doplňovaný i občasnými procesy, které v následujících dvaceti letech plnily preventivní varovnou funkci. Paradoxně platilo, že uvolnění šedesátých let přineslo utlačovatelům výstrahu, že režim lze zostřit, ale nelze vyloučit budoucí odplatu. Slyšel jsem nejednou z úst příslušníků strany povzdech, že je jednou lidé stejně vyházejí z oken...

První vlna normalizace na FF UK v Praze proběhla ve znamení čistek v komunistické straně a následném propouštění. Tato fáze byla naplánována normalizační skupinou (tzv. „normalizační pětka“). Prvními kroky byla výměna děkana, proměna složení vědecké rady

a volba nových proděkanů (na vědecké radě 24. 9. 1970). Z fakulty bylo nuceno odejít šest profesorů, 13 vyučujících zůstalo v zahraničí (z toho dva profesori a jeden docent). V průběhu akademického roku 1970-1971 byl ukončen pracovní poměr s deseti profesory a pěti docenty, propuštěno v nomenklatuře děkana bylo dalších 14 učitelů, z toho dva docenti. Na základě nového zákona nuceně odešlo do výslužby 11 profesorů a dva docenti. Bylo odvoláno 12 renomovaných badatelů z funkcí vedoucích kateder a nahrazení povětšinou lidmi bez vědecké a výraznější publikační aktivity. Nově bylo navrženo 13 docentů a profesorů z lidí, o nichž bylo veřejně známo, že jsou jmenováni za politickou angažovanost a nikoliv pedagogické nebo vědecké výsledky.⁹¹ Došlo k reorganizaci a slučování kateder a 15 učitelů bylo převedeno mezi katedrami. Dále pro „ideově politickou nedůvěru byla pozastavena pedagogická činnost“ 27 učitelům (z toho třem profesorům, sedmi docentům a sedmnácti asistentům). Celkově lze říci, že tzv. konsolidační opatření první vlny se dotkla 83 osob, z toho 27 profesorů, 17 docentů a 39 asistentů (*K analýze činnosti...*). Výsledkem těchto a dalších následných propouštění bylo, že kapacita pedagogických pracovníků fakulty se snížila téměř o čtvrtinu, což začínalo působit značné potíže při zajištění výuky včetně vedení diplomových a disertačních prací. Do toho přišlo zastavení všech habilitací a profesur včetně těch, kde byly již obhájeny práce apod. Na fakultu začaly přicházet tzv. kádrové posily z vnějšku.⁹²

Kádrová politika strany v první normalizační vlně nebrala žádné ohledy na to, jakou ztrátu pro fungování vědních oborů bude mít odchod nadaných a odbornou veřejností respektovaných osobností. Výhodou bylo pouze to, že se nezdařil návrat k praktikám komunismu padesátých let. Již výraz normalizace symbolizoval jistou společensko-politickou změnu, protože v podstatě nahradil přežitý termín „třídní boj“. V následujících 70. a 80. letech byly činěny mnohé kompromisy, neboť společnost v principu usilovala o realizaci omezené modernizace v rámci daných možností. Ani mladší a střední generace nebyly ochotny vystupovat jako revoluční fanatici; čas stalinských budovatelů byl minulostí. Totalitární režim si ovšem až do pádu komunismu udržoval míru kontroly vnitřního dění na fakultě a to jednak po stranické linii, druhou linií byla pozoruhodně rozsáhlá aktivita Státní bezpečnosti a snaha získat co nejvíce informací o skrytých aktivitách některých pracovníků, především těch, kteří měli osobní kontakty se zahraničím.

Tzv. totalitární období je zajímavé tím, jak se v něm střetávaly zděděné tradiční vzdělávací aspirace malého národa a pokusy o modernizaci s tendencemi podrobit vědu a vzdělání mocenským tlakům a ideologickému dozoru. Zvláštností socialismu bylo, že chtěl ekonomicky „dohnat a předejít“ kapitalistické státy, čímž - de facto - do značné míry rezignoval na tvorbu vlastních cílů. Ekonomika byla navíc podle marxistické doktríny

⁹¹Na oboru pedagogika to byli bývalý propagandista ÚV KSČ doc. M. Cipro a odložený náměstek ministra školství doc. K. Angelis; oba byli záhy jmenováni profesory. Publikační činnost prof. K. Angelise přitom zřejmě činila za celý život dva propagandistické články.

⁹²Upozornit lze, že tato vlna podobně jako všechny další byla jmenovitě naplánována, realizována a sledována. Ve skutečnosti první vlna čistek nikdy ani za komunismu zcela přesně vyčíslena nebyla, protože na fakultě existoval chaos ve spisovém materiálu, který konstatovala jak interní zpráva KSČ o čistkách, tak polistopadová Petráňova badatelská práce.

považována za hnací sílu společnosti. V principu v tzv. totalitárním socialismu šlo o přisvojení progresivních západních technologií a populistických prvků konzumního životního stylu; režim však nebyl schopen zajistit jejich bezproblémové fungování. Celkový rozvoj nakonec výrazně limitovala existence kastovního společenského systému, který vytvářel kvazifeudální výhody politickým elitám a přívržencům režimu, ostatní udržoval v poslušnosti kombinací zastrasování a příslibů podílu na některých výhodách, k nimž patřila i možnost naplnění práva na práci artikulované v ústavě státu.

Vysokoškolská pracoviště pěstující pedagogické vědy nefungovala ve vzduchoprázdnu, ale jeho provoz ovlivňovaly širší aspekty fungování pedagogické vědy a možné reálné školské praxe. Máme-li se pokusit na minimální ploše popsat zplošťující charakteristiky školství v období totality (se zaměřením na oblast pedagogiky), lze je pracovně rozdělit zhruba do následujících oblastí:

V první řadě je třeba zmínit *deformace ideologické a politické povahy*, které se odvíjely od ideologie marxismu-leninismu (ostatní světónázorové, filosofické a teologické proudy byly odmítány, část vědních oborů byla "zakázána", či výrazně potlačována jako například srovnávací pedagogika); v jednotlivých oborech včetně pedagogiky se na oficiální úrovni nevedly skutečné vědecké diskuse a spory. V rámci „ideologického dohledu“ byly potlačovány nové ideje a teorie. O zásadních pedagogických problémech se rozhodovalo především v politické sféře, kde vládl nepotismus a osobnosti, které sice patřily do komunistické nomenklatury, ale většinou nebyly vědeckými ani morálními autoritami. Zveřejněné školsko-politické dokumenty byly činěny nedotknutelnými a vědecká pracoviště měla za povinnost je ideově podporovat. Návrhy a připomínky k reformám nebyly nikdy v úplnosti zveřejněny a připomínky učitelů a veřejnosti se nebraly v potaz. Po tzv. Havlínově školské reformě v r. 1976 byla dokonce vyhlášena oficiální teze, že „reforma školství není předmětem kritiky, ale realizace“.

Druhou výraznou oblast tvořily *deformace pedagogické vědy a výzkumu*: pedagogický výzkum byl silně redukován a výzkumné pedagogické ústavy byly do značné míry degradovány na úřadovny ministerstva školství. Trvale byla udržována úzká vědeckovýzkumná základna a nadaní pracovníci ve vědě byli odsouzeni k provozování výzkumů na koleně a bez patřičného vybavení živořili v ústraní a v izolaci. Mnozí celé roky balancovali na hranici mezi neoficiálními a oficiálně povolenými aktivitami. Systém vědeckých hodností povyšoval především jedince bez prokazatelných výsledků, mnohé nadané a tvůrčí osobnosti naopak odsuzoval do role outsiderů. Interdisciplinární vztahy a mezinárodní kontakty byly velmi sporadické a nesystematické; možnosti účasti na konferencích a stážích v zahraničí minimální. Veškeré osoby usilující o jakýkoliv kontakt s vědci v západních zemích se ocitaly v hledáčku Státní bezpečnosti. Vědecká literatura vycházela neobyčejně pomalu a monopol Státního pedagogického nakladatelství vylučoval větší publikační možnosti v pedagogické oblasti. Vybavení vědeckých pracovišť a vysokých škol literaturou, technikou a pomůckami bylo trvale nedostatečné. Kompenzace uvedených nedostatků pomocí osobních kontaktů a skrytých aktivit byly pomalé a efektivní pouze ve

velice omezené míře.

Třetí nezanedbatelnou oblast tvořily *deformace v oblasti morální a osobnostní*: ani jedinci s odbornou vědeckou erudicí, či obecně uznávané autority nedokázaly a ani nemohly zaštitit rozvoj věd o výchově a bránit jejich integritu proti snahám podrobit je ideologickému dozoru a vměšování; bylo obtížné trvale vzdorovat tlaku a současně vykonávat svobodnou soustavnou vědeckou a výchovnou práci, což se u mnohých projevilo v etických a osobních deformacích. Existoval výrazný rozdíl mezi mluvenou a přednášenou verzí vědění a výzkumu - a tím, co bylo možné publikovat. Návyk autocenzury vedl nejen ke čtení mezi řádky, ale i k návyku na mlhavé vyjadřování myšlenek a k neschopnosti jasně a přesvědčivě argumentovat vlastní stanoviska. Narušená vnitřní integrita vedla u mnohých ke ztrátě zájmu o vše nové včetně snah o inovace; řada učitelů a vychovatelů postupně přestala sledovat literaturu z oboru, ale i z pedagogiky, psychologie, sociologie, dějin, filosofie a dalších disciplín, které jsou potřebné pro kvalifikovanou vzdělávací činnost. Deformovaný vývoj směřoval k podcenění tvrdé a ukázněné práce na sobě samém, na sebevzdělání a na vlastní kultivaci.⁹³ Nezanedbatelným důsledkem celospolečenské pokrytecké hry na poslušnost bylo utváření schizofrenní morálky a široce rozvíjené schopnosti předstírat, klamat a lhát, které se staly součástí jednání jak v každodenním provozu, tak v běžném životě vrcholných vědeckých institucí.

Vzhledem k tomu, že klíčové je ve školství působení učitelů, tvořily další oblast *deformace v oblasti učitelské profese*. Již po r. 1948 byli učitelé okleštěni o svá práva; byly zlikvidovány jejich stavovské organizace a spolky a nahrazeny nuceným členstvím ve státem povolených organizacích.⁹⁴ Učitelé jako veřejně působící jedinci byli vystaveni ideologické kontrole jak od politických orgánů, tak od široké veřejnosti. Jako příslušníci inteligence byli podezřelí z nelояality a nedostatečné politické uvědomělosti. Učitelé byli nuceni k politickým aktivitám a kampaním, které neměly nic společného s výukou.⁹⁵ Do samotné vzdělávací

⁹³V oblasti základního a středního školství bylo možné pozorovat tendence k eliminaci živých a přirozených projevů dětí a mladých lidí, jejich svobodné projevy byly tlumeny; řešení problémů s výchovou neklidných dětí bylo odsouváno stále více mimo zdi školy a problematických dětí se školy začaly zbavovat. Řada výukových aktivit byla provázána hlubokým úpadkem pedagogického mistrovství, čímž se pro dospívající generace vyučování měnilo v nudu, rostla bezcitnost, nesnášenlivost, či lhostejnost; potlačovány byly empatie, soucit, vzájemná podpora žáků a kooperace. Výukové metody předepisované státními instituty potlačovaly tvořivé aspekty rozvoje osobnosti, ztrácela se schopnost konstruktivní spolupráce, komunikativní dovednosti, altruistická reciprocita, růst zdravého sebevědomí, ale i interiorizace norem lidské solidarity a podpory, jakož i souzáležitost s druhými bez ohledu na pohlaví, rasu či ideové vyznání.

⁹⁴Zanikla bohatá škála stavovských a spolkových časopisů a namísto nich byly vydávány metodické plátky. Pouze v omezené míře fungoval systém školských informací. Učitelé ztratili právo hovořit do zásadnějších školských otázek a systém vzdělávání učitelů byl koncipován bez jejich větší účasti. Kritické výhrady učitelů podléhaly cenzuře a posléze autocenzuře; s jejich výhradami (např. na konferencích) nebyla seznamována veřejnost. Výuka byla organizována s odkazem na jednotné osnovy, jednotné učebnice a školská správa dokázala vyžadovat i předepsané metody výuky. Žánrová paleta textů, které učitel dostával k dispozici, byla poměrně úzká a částečně frázovitá - a nezanedbatelná část zcela nezajímavá. Skončil produktivní dialog učitelů s veřejností; byla z nich eliminována věcná a rozumná diskuse, či přátelská výměna názorů na činnost školy. V úpadkové fázi osmdesátých let byly zrušeny normy pro další vzdělávání učitelů a do pádu totalitního režimu nebyly vytvořeny nové.

⁹⁵Výuka byla organizována s odkazem na jednotné osnovy, jednotné učebnice a školská správa dokázala vyžadovat i předepsané metody výuky.

činnosti byly vloženy mnohé „disciplíny“, které neměly odborný, ale čistě ideologický charakter. Požadavky uvolnit učitele občansky a plně podporovat možnosti jejich odborného a vědeckého růstu nebyly nikdy naplněny.

Vraťme se k problémům výuky na FF UK. Připomeňme si, že součástí celospolečenského konsenzu bylo, že se nebude hovořit o některých vybraných tématech, na humanitních fakultách to byly například okupace vojsky Varšavské smlouvy, Charta 77 nebo činnost opozice a sebeupálení Jana Palacha. Tabuizovaná byla otevřená kritika komunistického režimu. Na druhé straně bylo evidentní, že filosofická fakulta se přes řadu politických zásahů nikdy nestala normalizovanou ani příliš konformní. Stačí připomenout druhou vlnu pokusu o normalizaci po r. 1980, která byla reakcí KSČ na nonkonformní chování studujících i absolventů fakulty. Fakulta byla podezřelá již nevyváženým počtem straníků a nestraníků, který zůstal po celou dobu normalizace z hlediska strany nepříznivý. Po čistkách počet nestraníků mezi učiteli a studenty byl nejen daleko vyšší než straníků, ale od r. 1980 dokonce stále mírně stoupal.

Tady by bylo možné položit na stůl řady statistik, ale důležité je poznamenat, že *obtížnost posouzení tehdejšího vývoje je dána také tím, že dějiny neznají žádná kdyby. Analýza historického vývoje nemůže být vedena morálními odsudky.* Proto úvahy o tom, jaké by školství u nás či fakulta byly, kdyby nedocházelo k totalitárním deformacím, je z oblasti nenaplnitelných snů.⁹⁶

Jako jedny z klíčových mýtů o minulosti v totalitárním státu lze pojmut úvahy o omezené modernizaci společnosti. Lidé žijící v potlačovaném společenství mohou a mívají často pocit hrdosti na to, že se jim podařilo i ve velmi skromných a nepříznivých podmínkách udržovat jistou kontinuitu kultury a vzdělanosti malého národa. Mají pocit zadostiučinění z toho, že se vyhnuli zásadním kompromitujícím amorálními skutkům a udrželi si jistou míru vlastní osobnostní a morální identity. Na druhou stranu je ovšem otázkou, zda každý režim – včetně totalitárních – nevede jejich aktéry k tomu, aby si vytvořili a přijali za svůj nějaký ospravedlňující existenční mýtus či diskurs, který posvěť to, že byli nuceni v takovém režimu žít, akceptovat jej a dokonce mu být se zařatými zuby sloužit. Výraz „modernizace“ se právě v této souvislosti ukazuje nikoliv jako vědecký, ale především vhodný ideologický pojem – a s jeho pomocí lze podpořit alibi všech, kdo se se domnívali, že slouží nikoliv režimu, ale právě jí.

Z učebnic dějepisu jsou nakonec vždy vymazány veškeré osobní pocity a zůstanou jen vybraná fakta, letopočty, popisy událostí a konstrukce prolínané s interpretacemi. Proto se obtížně uchopitelné i po čtvrtstoletí stává ideové a morální dědictví totalitarismu: snahy znesvobodňovat druhé, obrovská tolerance vůči lhaní a přetvářce, malá výkonnost a pohodlnost, ale i nedostatek úcty k sobě samému, defétismus, absence respektu k druhým

⁹⁶To ovšem neznamená smíření a vyrovnání, ale spíše naopak: neschopnost v historii najít pevná kritéria k posouzení totalitárních režimů s jejich rozpory mezi slovy a skutky, se systémem zastrásování a dozoru, s rozvinutým špehováním a udavačstvím, ale i s jistými podobami heroičnosti v přežití každodennosti a snahy neztratit zcela tvář jak sám před sebou, tak současníky – to vše vytváří pozoruhodnou směs podnětů k dalším analýzám.

a nedostatek tolerance. Interiorizovaná směs obav smíšených s nenávisí, lži a přetvářka nejdou jen tak ze dne na den vymazat z lidské duše. Možná by se následky totalitárních režimů daly měřit kvalitou mezilidských vztahů a mírou tolerance panující ve společnosti právě uplynulého čtvrtstoletí od pádu totalitárního komunistického režimu.

Literatura

- ČERNÝ, F. *Normalizace na pražské filozofické fakultě (1968-1989). Vzpomínky*. Praha: Filozofická fakulta UK, 2009. ISBN 978-80-7308-276-5.
- JAREŠ, J. – SPURNÝ, M. – VOLNÁ, K. a kol. *Náměstí Krasnoarmějců 2 Učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace*. Praha: FF UK – Togga, 2012, 404 s. ISBN 978-80-7308-426-4.
- JAREŠ, J. – SPURNÝ, M. – VOLNÁ, K. *S minulostí zúčtujeme. Sebereflexe Filozofické fakulty UK v dokumentech sedmdesátých a devadesátých let 20. století*. Praha: Academia, 2014. 978-80-200-2345-2.
- KOŤA, J. Těžké loučení s mýtem totality. In: SUP, J. (ed.) *Evropské hodnoty demokracie a výchovy po zkušenostech s totalitním režimem* (konference 7. a 8. září 1995). Brno: MU, 1995, s. 75 – 78. ISBN 80-7204-060-X.
- KOŤA, J. *Předběžný nástin kritické analýzy vývoje našeho školství od února 1948 do listopadu 1989*. (Interní materiál pro školský úřad Praha 1 z 21.11.1993).
- PETRÁŇ, J. *Filozofové dělají revoluci. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy během komunistického experimentu (1948-1968-1989)*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-2462994-0
- RYBÁŘ, R. – VALACH, M. (edit.) *Totalitarismus ve 20. století. Československé zkušenosti*. Brno: PedF MU, 2002. ISBN 80-210-2541-7.
- Budoucí profil filozofické fakulty UK*. (interní cyklostylový materiál KSČ se zprávou o čistkách a dalších perspektivách výuky z r. 1975).
- K analýze činnosti filozofické fakulty UK v letech 1968 – 1969*. (cyklostylovaný interní materiál KSČ se zprávou o čistkách na FF UK – pro jednání rektora 17. 12. 1970).
- Politická situace na filozofické fakultě UK* (zpráva KSČ na FF UK k 15. 6. 1975 – strojopisná kopie).
- Souhrnná zpráva o politických rehabilitacích na filozofické fakultě UK a o činnosti rehabilitační komise na této fakultě v období od prosince 1989 do 31. března 1992*. (xerokopie čtené zprávy fakultní komise o průběhu čistek a rehabilitací na FF UK).